

Tallinn

04.12.2020 nr 14-7/8513-1

Algus kell 10.00

Lõpp kell 13.30

Juhatas: Jaak Aab

Protokollis: Tarmo Kivi

Võtsid osa (komisjoni liikmed ja asendusliikmed): Jaak Aab, Kaia Sarnet, Priidu Ristkok, Kadri Tali, Timo Tatar, Kristi Klaas, Sten Andreas Ehrlich, Maris Mälzer, Sandra Salom, Piret Hartman, Eduard Odinets, Hardi Murula, Pille Sööt, Madis Vasser, Johanna Maria Tiik, Margus Ilmjärv, Meelis Tint, Peep Peterson, Jüri-Sander Vaikma, Tiit Vähi, Tõnis Seesmaa, Erik Puura, Mare Roosileht, Teet Kuusmik, Katri Raik, Hallar Meybaum, Gerly Aas.

Kutsutud: Kersti Kracht; Tarmo Tammiste; Priidu Ristkok, Kaire Luht; Risto Kask; Kaupo Sempelson; Tarmo Kivi, Ivan Sergejev, Annika Sepp, Kristjan Sahtel, Tarmo Jüristo, Aleksandr Michelson.

PÄEVAKORD:

1. Ülevaade Ida-Virumaa tegevuskava ja õiglase ülemineku kava koostamise protsessis
2. Uuringu „Ida-Virumaa majanduse ja tööturu kohandamine põlevkivitööstuse vähenemisega“ (Praxis) vahetulemuste tutvustus
3. Ülevaade juhtkomisjoni tagasisidest Ida-Virumaa tegevuskava eesmärkide, tegevussuundade ja mõõdikute osas
4. Rahandusministeeriumi ettepanek õiglase ülemineku mehhanismi kasutamiseks Eestis

1. Riigihalduse minister Jaak Aab tutvustas vahepealseid arengud Ida-Virumaa tegevuskava ja õiglase ülemineku kava koostamise protsessis

- 1) ÕÜF määruse ja ÕÜM II ning III samba tingimused ei ole endiselt EL-i tasemel lõplikult otsustatud.
- 2) Õiglase ülemineku mehhanismi meetmed on esitatud valitsuskabinetile tutvumiseks.
- 3) Kaalumisel on ettepanek ülemineku piirkonna laiendamiseks, et kaasata õiglase ülemineku piirkonda ka haldusreformi eelse Ida-Virumaa koosseisu kuulunud piirkonnad (Aseri piirkond Lääne-Virumaalt ja Jõgevamaa põhjaosa). Kaalutakse argumente. Kui Eesti teeb ettepaneku piirkonda laiendada ka väljapoole Ida-Virumaad, siis lõplikult kinnitab abikõlbliku piirkonna ÕÜM eesmärgist lähtuvalt argumente kaaludes Euroopa Komisjon.

2. Praxise uuringu vahetulemuste tutvustus (Aleksandr Michelson, Praxis).

Esialgset ettepanekud ja poliitikasoovitused teostatud analüüsi põhjal:

- oluline on selgitada põlevkivisektori hääbumise ajakava;

- tööstus ja IKT – lisandväärtuse kasv;
 - suurendada tööstusinvesteeringu meetme eelarvet ja toetuse summat;
 - uurida CO2 püüdmise tehnoloogiate piloteerimise ja kasutamise võimalusi (TTÜ vastav uuring lõppeb märtsis);
 - ettevõtjatele suunatud toetusvõimaluste puhul tuleks tagada dokumentatsiooni kättesaadavus nii eesti kui vene keeles;
 - hoonete renoveerimise ja hoonefondi korrastamise meetmete puhul kasutada üleriigilistes meetmetes regionaalse erisuse printsiipi, eelkõige eraldi vahendid suunata Ida-Virumaale ja võimaldada madalam omafinantseeringumäär. Oluline on ka initsieerida uute kvaliteetsete elamispindade ehitamist Ida-Virumaale;
 - Alutaguse valla ja Narva-Jõesuu linna puhul näha riigieelarves ette üleminekutoetus kuni kaevanduste sulgemiseni, põlevkivikasutusega seotud keskkonnatasude vähenemise kompenseerimiseks;
- vajalik on tellida Ida-Virumaa kommunikatsiooniplaan;
 - tõusetunud on küsimus, kas ülemineku paremaks korraldamiseks on vajalik eraldi asutuse loomine Ida-Virumaale või võimestada olemasolevaid organisatsioone. Oluline on, et suur osa sellest peaks asuma füüsiliselt piirkonnas. Välismaises praktikas on loodud piirkonda ka vastav kompetentsikeskus ülemineku toetuseks.

Komisjoni liikmete poolt tõstatatud küsimused/seisukohad/arutelu

- 1) Tõstatati küsimus, millises dokumendis peaks sisalduma põlevkivisektori hääbumise ajakava. V: Hetkel puudub vastus põhiküsimustele, milline saab olema ja kuidas lahendatud tuleviku energiavarustus. See sõltub naaberriikide plaanidest. Samuti ei ole selge põlevkiviõli tootmise perspektiiv (mõjutavad nii regulatsioonid kui konkurentsivõime maailmaturul). Tugineme hetkel riiklikule energia- ja kliimakavale. Lähtume tõenäolisest arengust, et põlevkivikasutus väheneb ja tegevused ettevõtluse mitmekesistamiseks on hoolimata põlevkivi kasutamise lõpptähtaja seadmisest asjakohased. Keskkonnakokkulepete mõjust kiiremini võib avalduda turuolukorra mõju.
- 2) Mis on rahaline vajadus, et kompenseerida hetkel tööturгу toetav 1,5 mld põlevkivisektorisse tehtud investeeringute mõju. V: uuring seda otseselt ei käsitle. Oleneb väga palju investeeringutest, nendega seotud tööjõuvajadusest ja loodavast lisandväärtusest. Samuti oleneb see toetusvahenditega kaasnevatest erainvesteeringute suuruselt, ehk kui suure toetusvahendite osaga on võimalik kaasata milline erasektori investeeringute hulk. Olemasolevaid ettevõtteid on võimalik osalt ümber profileerida ning summaarselt kõiki investeeringuid ei ole vaja asendada. Õiglase ülemineku fond on täiendav allikas teiste toetusvõimaluste kõrval.
- 3) IKT oli uuringu vahearuandes ainult põgusalt mainitud, peaks rohkem lahti selgitama kuidas see peaks olema seotud kõrgharidussüsteemi arendamisega. V: kajastatakse aruandes.
- 4) Kas uuringu läbiviimisel selgus, kas tänane riigi tugi töökohtade loomisel on olnud edukas? Mis on õppetunnid? Kas riigipoolset võimendust kogu investeeringust peaks tõstma? V: selgitatakse kui põhjalikult saab uuringus kaetud.
- 5) Metoodika – aluseks 2035 ja 2050 tähtajad, mis pole piisav. Peaks minema täpsemaks. V: stsenaariumid on kokku lepitud põhimõttel, et teada saada mis juhtuks kui põlevkivisektor hääbub olenemata põhjusest (turutingimustel konkurentsivõime kadu, keskkonnapoliitika) nendeks aastateks ja kavandada leevendavad meetmed. Hetkel on liiga palju muutujaid, et täpsemaid stsenaariume kavandada.

OTSUSTATI:

2.1 Informatsioon võeti teadmiseks. Kus võimalik ja asjakohane täiendatakse uuringut.

3. Ülevaade juhtkomisjoni tagasisidest Ida-Virumaa tegevuskava eesmärkide, tegevussuundade ja mõõdikute osas. (Kaire Luht, Rahandusministeerium). (Ettekanne on juhtkomisjonile saadetud 13.11.2020)

Komisjoni liikmete poolt tõstatatud küsimused/seisukohad/arutelu

1. Ida-Virumaa tegevuskava visioon eelnõus ei peegelda hetkel keskkonna ja roheleppEGA seotud eesmäärke, puhast looduskeskkonda. Tegevuskava võiks sisaldada looduskeskkonna ja turismiga seotud tegevussuunda ja mõõdikut.
2. Koostada oleks vaja tervikpilt kõigi allikate lõikes, millest selgub mis võimalusi Ida-Virumaa arenguks on võimalik kasutada (nii õiglase ülemineku fond kui ka teised vahendid).

OTSUSTATI:

3.1 Informatsioon ja seisukohad võtta teadmiseks

4. Rahandusministeeriumi ettepanek õiglase ülemineku mehhanismi kasutamiseks Eestis (Rahandusministeerium, Priidu Ristkok). (Ettekanne on juhtkomisjonile saadetud 13.11.2020)

Komisjoni liikmete poolt tõstatatud küsimused/seisukohad/arutelu

- 1) IVOL: Piirkonda on vaja kaasata 1 mld eurot järgmise 10 a jooksul (nii toetusfond kui II ja III sammas). Probleemi lahendamiseks on vaja fookust kitsendada majanduse ümberkorraldamisele ja ettevõtlusele. Ligikaudne proportsioon peaks olema 90% ettevõtluskeskkonnale ja 10% elukeskkonnale/avalikule taristule. Ära ei tohiks ettevõtluses unustada ka pikaajalist tulemust andvat haridus- ja teadustegevust. Fondi kasutamise ettepanekust võiks elukeskkonna plokki jääda sotsiaalse sidususe ja maakondlike algatuste meede ühe meetmena ja kaugkütte ümberkorraldamine ja üüriklamute arendamine II ja III sambast. Kui hakata kõiki probleeme korraga lahendada, siis jäävad tegemata nii majanduse ümberkorraldamine kui taristu korrastamine. Teiste tegevuste rahastamine peaks jätkuma muu Eestiga samadel alustel. ÖÜM kasutus peaks olema piiritletud tänase Ida-Virumaaga. Oluline on tagada laenu kättesaadavus Ida-Virumaal (regionaallaen, mis peaks olema kordades suurem), et initsieerida erainvesteeringuid. Täna on laenude kättesaadavus ebapiisav. Ametiühingute keskliit ja IVIA toetavad IVOLi ettepanekut ettevõtluse valdkonna suuremas osas rahastamist töökohtade loomise eesmärgil. Peamiseks Ida-Virumaalt lahkumise põhjuseks on vähesed ja/või madala palgaga töökohad. Kohalik vaade on vahendid fokuseerida ettevõtlusmeetmetele. Uue ettevõtte tööle hakkamisel hakkab kohe laekuma maksuraha, millest saab lahendada ka elukeskkonna probleeme. JTF raha on ühekordne, maksuraha jääb laekuma pikemaks ajaks.
- 2) Tegevus kaugkütte lahtisidumiseks põlevkivist. Vajalik on täpsustada millal täpsemalt seda probleemi lahendada ja kas see mahub ajaliselt õiglase ülemineku fondi vahendite kasutamise aja sisse. Vajalik Suhelda VKG ja Eesti Energiaga.
- 3) SoM kommentaar elukeskkonna meetmete osakaalu vähendamisele. Elukeskkonna teemad on Ida-Virumaal probleem. Sellele on ka riigikohus ja õiguskantsler tähelepanu juhtinud. Elukeskkonna osa tuleks mõnede investeeringute võrra suurendada (Narva Haigla). Ettevõtlus on oluline, aga investeeringud peavad kaasa tooma kõrge lisandväärtuse ja palgaga töökohtade kasvu. Ainult tööturuteenused probleemi ei lahenda. SoM tahaks kaasa rääkida ettevõtluse meetmete kujundamisel. V: õiglase ülemineku fondi kõrval tuleb kaaluda ka teisi vahendeid avaliku infrastruktuuri rajamiseks.
- 4) KuM: Sisse võiks tuua turmissektorit (sh tööstuspärand) toetava meetme (sisaldub ühe fookusena Ida-Virumaa arengustrateegias). Väikeettevõtluse toetusmeetmele lisada või sellest võimaldada toetust loomemajandusele. Keeleõpe ja lõimumine võiks pigem jääda rahastatuks teistest vahenditest kui ÖÜF. Soovime olla kaasatud meetmete

- väljatöötamisel.
- 5) Eesti Keskkonnatühenduste Koda peab oluliseks suuremat tasakaalustatust valdkondade vahel kui IVOLi 90/10 ettepanek ning toetab rahandusministeeriumi esialgse ettepaneku põhimõttelist jaotust ettevõtluse ja elukeskkonna valdkondade vahel.
 - 6) Arutelu teemal, millistest raamidest tuleks lähtuda meetmete kavandamisel olukorras, kus ÖÜMi kasutamise tingimused ei ole EL tasandil kokku lepitud. V: lähtume määruse eelnõust ja sellele tehtud ettepanekutest, mille arvestamine on tõenäoline (sotsiaalse sidususe mõiste ja abikõlblike tegevuste vastav laiendamine).
 - 7) KeM toetab esitatud proportsioone elukeskkonna ja ettevõtlusvaldkondade vahel. Ka teistel riikidel käib atraktiivse elukeskkonna arendamine kaasas ettevõtluse arendamisega. Soovime olla kaasatud meetmete väljatöötamisel, meetme tingimused toetaks ka keskkonnanäesmärkide saavutamist.
 - 8) ÖÜF peaks katma kõige olulisemaid tegevusi aga terviku mõistmiseks oleks vaja kirjeldada ka erinevate tegevuste vahelisi seoseid ja sidusust. Seejuures tuleks anda edasi ka vastavaid sõnumeid.
 - 9) Targa ettevõtluse mudel võiks olla piirkonna tulevik, sh. kõrghariduse ja piirkondlike kolledžite roll. Kolledžite tegemisi mujalt allikatest ei rahastata.
 - 10) Ühenduste osas on oluline Ida-Virumaa ühendatus nii Tallinnaga kui ka rahvusvaheliselt, eelkõige Soomega laevaühenduse kaudu.
 - 11) Oluline on, et samaaegselt ei vähendataks üle riigi ühetaoliselt tehtavaid investeeringuid ja tegevusi Ida-Virumaal, ega asendataks neid õiglase ülemineku mehhanismi vahenditega.

OTSUSTATI:

4.1 Informatsioon ja seisukohad võtta teadmiseks.

OTSUSTATI:

1. Võtta koosolekul esitatud informatsioon teadmiseks
2. Juhtkomisjoni liikmetel esitada oma kirjalikud täiendusettepanekud Rahandusministeeriumi poolt esitatud õiglase ülemineku mehhanismi kasutamise meetmete esialgsele ettepanekule 18. novembriks.
3. Juhtkomisjoni liikmetel esitada oma kirjalikud täiendusettepanekud Ida-Virumaa tegevuskava eelnõule 25. novembriks.

(allkirjastatud digitaalselt)

Kaia Sarnet

Juhtkomisjoni aseesimees

(allkirjastatud digitaalselt)

Tarmo Kivi

Protokollija